

Drijfveren *interview*

‘Jouw vrijheid stopt waar mijn vrijheid wordt beperkt’

Filosoof Roland Pierik draait er niet omheen: wat hem betreft krijgen alleen gevaccineerde Nederlanders meer vrijheden, zoals toegang tot de universiteit. ‘Er is geen pijnloze oplossing.’

tekst **Johan van Heerde**
foto's **Werry Crone**

De scheidslijn tussen werk en privé is bij rechtsfilosoof Roland Pierik flinterdun. Op zondag 1 augustus stapt hij met zijn vrouw en twee zoons in de auto naar de Ardennen, voor een tiendaagse vakantie. Een dag eerder, vlak voor middernacht, zit hij nog in de studio van radioprogramma *Met het Oog op Morgen*. Daarin debatteert Pierik, die lid is van de vaste commissie vaccinaties van de Gezondheidsraad, met publieksfilosoof Marli Huijter over de vaccinatieplicht in anderen landen. Zoals: niet meer mogen werken in een Frans ziekenhuis zonder inenting.

Die zondag vraagt Pierik aan zijn volgers op Twitter naar een manier om zijn account tijdelijk op slot te zetten. Hij weet van zichzelf dat Twitter een aanzuigende werking op hem heeft, en dat wil hij voor zijn. Maar het lukt Pierik niet om Twitter tijdens zijn vakantie helemaal links te laten liggen. Op 2, 3, 4, 6, 8 en 10 augustus stuurt hij toch een (re)tweetje naar zijn volgers. Ze gaan

allemaal over vaccineren.

Woensdag 11 augustus keert Pierik terug uit de Ardennen. Dit interview voor de Verdieping kan wat hem betreft die middag doorgaan. Het wordt toch een dag later. Terwijl de rest van het huishouden van de zon geniet, vertelt Pierik in de achtertuin van zijn huis in Utrecht een kleine twee uur over de staat van het vaccinatie-debat, en over zijn eigen rol daarin.

Dat doet hij gestoken in een polo-shirt, korte broek en slippers. Het is per slot van rekening vakantie.

U bent geboren in Rijssen, een overwegend orthodox-protestants stadje aan de rand van de Biblebelt. De vaccinatiegraad is er traditioneel laag. Is daar uw fascinatie voor het vaccineren ontstaan?

“Het is goed om te weten dat ik katholiek ben opgevoed, zoals de meesten in Twente. Ik hield ervan om me een beetje te verzetten tegen de conservatieve normen. Toen ik jong was draaide ik plaatjes in discotheek Lucky, in die jaren een begrip in Twente.

“Ik was al vroeg geïnteresseerd in de politiek. De christelijke partijen in de gemeente hadden een meerderheid. En hoewel ik het helemaal niet met ze eens ben, kan ik wel ontzag opbrengen voor de overtuiging waarmee bijvoorbeeld SGP'ers voor de dag komen.”

Ook als het gaat om vaccinatie?

“Argumentatief vind ik het gemakkelijk om te zeggen: wat jullie over vaccinatie beweren, klopt niet. Met een niet-wetenschappelijk argument dat verwijst naar de Bijbel brengen deze mensen hun kinderen en hun omgeving in gevaar. Interessanter is, dat onze grondrechten hier botsen. Ik ben een groot voorstander van vrijheid van religie en de integriteit van het lichaam. Maar grondrechten zijn nooit absoluut en er kunnen redenen zijn om deze in te perken. Dat mag niet lichtzinnig. Je moet zoeken naar de juiste argumenten bij de wegging van bepaalde principes. Dat is nou het mooie van mijn werk.”

Zo vindt u onderscheid op basis van vaccinatie geen discriminatie?

“Mensen roepen al snel: ‘integriteit van het lichaam!’ of ‘discriminatie!’, en denken dat daarmee het debat is beslecht. Maar een grondrecht is geen troefkaart, het is één argument

Wie is Roland Pierik?

Roland Pierik (Rijssen, 1966) studeerde **Bestuurskunde**. Vanaf 2011 is hij universitair hoofddocent rechtsfilosofie aan de Universiteit van Amsterdam. Sinds 2013 richt Pierik zijn onderzoek vooral op de **regulering van vaccinatie tegen besmettelijke ziekten** als mazelen, polio en nu covid. In 2015 verving Pierik hoogleraar filosofie Marcel Verweij als lid van de **vaste commissie vaccinaties van de Gezondheidsraad**. In die functie adviseert Pierik het kabinet over de huidige vaccinatiecampagne. Pierik werkt samen met Verweij aan een boek over regulering van vaccinatie.

in een complex van argumenten.

“Ik vind bijvoorbeeld dat alleen gevaccineerden toegang moeten krijgen tot de universiteit. Het argument: als gevaccineerde ben je een kleiner risico voor andere mensen en voor de volksgezondheid. En als het alternatief is dat straks iedereen weer thuis achter een schermje zit, vind ik deze suggestie legitiem en proportioneel. Voor niet-gevacineerde studenten is er namelijk een alternatief: digitaal onderwijs of je laten vaccineren.

“Ik ben bang dat de regering fysiek onderwijs voor alle studenten te vroeg opent. Ook het Outbreak Management Team en de GGD zijn tegen. De vaccinatiegraad onder jongeren ligt nog te laag.”

En onze grondrechten dan?

“Iedereen is vrij. Maar jouw vrijheid stopt waar mijn vrijheid wordt beperkt. Op het moment dat jouw handelingen andere mensen negatief beïnvloeden mag de overheid ingrijpen. Ook in het onderwijs. Uiteindelijk is het aan de rechter. Het Europees Hof heeft al eens bepaald dat in staten waarin de vaccinatiegraad te laag is een school of kinderopvang een ongevaccineerd kind mag weigeren om de volksgezondheid te beschermen.

“Het vaccin is dé manier om hieruit te komen. De belangrijkste hobbel is voldoende mensen gevaccineerd krijgen. Daarom ben ik er ook

voor dat ongevaccineerden straks gaan betalen voor een toegangstest. Als mensen een keuze maken die maatschappelijk ongewenst is, dan mag je ze dat aanrekenen.

“Bij covid weten we niet welke vaccinatiegraad groepsimmunititeit geeft. Met vaccinatie-dwang, dus niet dwang, pluk je het laaghangende fruit. Mensen zonder zwaarwegende bezwaren tegen vaccinatie zullen zich laten inenten als ze last krijgen van onvrijheden.”

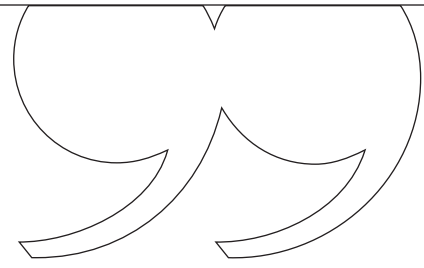
Onlangs schreven twee Leidse hoogleraren in Trouw: beperk de rechten van ongevaccineerden niet want dat wakker polarisatie aan. Oneens?

“Sommige keuzes zijn onvermijdelijk polariserend. Toen het huwelijk werd opengesteld voor het gelijke geslacht was dat ook polariserend. Maar dat maakt het besluit niet verkeerd.

“Helaas wordt de regering nu door de samenleving ingehaald. En de gevaccineerde meerderheid wordt assertiever als blijkt dat bepaalde dingen nog steeds niet kunnen omdat er geen onderscheid wordt gemaakt.

“In een ongunstig scenario krijg je dat operaties straks weer worden uitgesteld. Juist dan dreigt polarisatie en dat kan de regering beter voor zijn door keuzes te maken. Er is geen pijnloze oplossing.”

Is het solidair om hier een derde

Ik ben bang dat de regering fysiek onderwijs voor alle studenten te vroeg opent

Roland Pierik

voor kinderen op kinderdagverblijven – heb ik geleerd dat veel mensen op Twitter niet reageren, maar wel lezen. Soms kreeg ik mailtjes met reacties als ‘dit was helder, zo had ik er nog niet over nagedacht.’”

Daar staat tegenover dat u bagger over u heen krijgt. Men wil dansen op uw graf of gaat u ‘persoonlijk aanpakken.’

“Mensen sturen inderdaad de meest gore rommel. Na een uitzending van Op1, een maand geleden, ging het helemaal los. Na drie dagen voelde ik me zelfs murw gebeukt.

“Nu moet ik zeggen dat Op1 mij een beetje heeft geframed als iemand die voor een vaccinatieplicht is, terwijl ik dat niet ben. Er is een wezenlijk verschil tussen vaccinatieplicht en vaccinatiedrang. Dus ik denk niet dat ik nog naar Op1 ga. Dan schuif ik liever aan bij een inhoudelijk programma, waar het minder om de ophef draait.”

Heeft u een haat-liefdeverhouding met Twitter?

“Mijn haat-liefdeverhouding met Twitter is dat ik er te veel tijd aan besteed. Ik vind Twitter waardevol omdat ik er interessante ontwikkelingen zie, nog voordat ik die in de media of de wetenschap teruglees. Maar Twitter kan me ook opzuigen en dan is mijn dag weer om.

“Toch kan ik niet stoppen. En ik vind het ook leuk om iemand als Willem Engel op zijn nummer te zetten. Dat gebeurt als ik me murw gebeukt voel, dan word ik melig. Een beetje jennen, dat past me.

“Eigenlijk zou ik willen dat ik iets rationeler ben en die schoptweets achterwege laat, of dan even niet op enter druk.”

Voelt u zich bedreigd?

“Dat ook weer niet echt. Toen het na Op1 ontplofte schrok ik wel, en was ik even wat meer op mijn hoede, ook privé. Drie jaar geleden jatten antivaxers een foto van mijn kinderen van Facebook en schreven: ‘zie je die ogen, dit is vaccinatieschade.’ Toen heb ik mijn pagina’s wat beter afgeschermd. Maar zoals de Belgische viroloog Marc van Ranst die zelfs moest onderduiken, die dreiging ken ik niet.”

U deelt op Twitter soms de haatberichten die u krijgt. Uw privésite heeft een pagina met ‘fanmail.’ Waarom doet u dat?

“Mensen denken dat een mail anoniem is en ze dus van alles kunnen opsturen. Dat maak ik soms openbaar, nadrukkelijk met naam en toenaam. Een werkgever kan zoiets inderdaad tegenkomen. Dat is wat er gebeurt als je denkt dat je mij zo’n mail kunt sturen. Als mensen problemen krijgen kunnen ze me mailen, dan haal ik het er weer af. Ik ben niet haatdragend.”

Hoe gaat men op uw werk hiermee om?

“Die krijgen ook mail. De Gezondheidsraad krijgt mail. Het ministerie van onderwijs krijgt mail. De voorzitter van het college van bestuur van de universiteit krijgt mail. Dat ze mij moeten ontslaan, etcetera. Daar doen ze niets mee. Ik heb een 06-nummer van iemand van de universiteit. *When the shit hits the fan* kan ik bellen. De universiteit stimuleert wetenschappers om naar buiten te treden en hun werk delen. Maar dat betekent wel dat we soms ondersteuning nodig hebben.”

Heeft u advies voor jonge collega’s?

“Ik zou zeggen: zoek de media alleen op als je het echt leuk vindt. En zorg ervoor dat je op mensen kunt terugvallen. Helaas wordt bij jonge vrouwen ook nog de gender-kaart gespeeld. Met bagger over verkrachtigen en dergelijke. Grapjes over mijn dikke zelfingenomen kop kan ik nog wel hebben.”

U begeeft zich graag in de media. U heeft op uw site een overzicht met optredens en krantenpublicaties. Is dat een kick?

“Met vier minuten op tv kun je soms meer bereiken dan met een wetenschappelijke publicatie waar je lang aan hebt gewerkt. Je werk krijgt meer impact, je wordt gezien door politici en je leest jezelf terug in officiële stukken. En ik vind het wel leuk ja, om naar een studio te gaan. De glamour. Je wordt met de taxi opgehaald en ontmoet bekende mensen. Dat heeft z’n charme.”

En als u daar zit, twijfelt u dan nooit?

“Ik twijfel veel vaker dan bijvoorbeeld die SGP’er uit Rijssen. Omdat ik veel meer een wetenschapper ben. Ik denk altijd: is er niet toch nog een argument tegenin te brengen? In een vaccinatiecampagne kun je namelijk nooit 100 procent zeker zijn.”

inenting uit te delen? De Gezondheidsraad, waaronder u dus, buigt zich momenteel over dat vraagstuk.

“Ik denk dat het onmogelijk is om tegen rijke landen te zeggen dat je niet extra mag vaccineren zolang er in de wereld mensen rondlopen die nog geen toegang hebben tot een vaccin. Ik snap het morele bezwaar, maar politiek is dat onhaalbaar. Ik zou zeggen: nu wij met z’n allen zo goed beschermd zijn, moeten we heel veel geld en energie steken in het verdelen van vaccins over de rest van de wereld. Als het medisch noodzakelijk is, zal die derde prik er vast komen.”

De adviezen van de Gezondheidsraad laten te lang op zich wachten, zo luidt de kritiek. Hoe komt dat?

“Ik zit vijf jaar in de vaste commissie vaccinaties van de Gezondheidsraad. Dat is overzichtelijk werk. In december 2020 werd ik gevraagd om zitting te nemen in de commissie medische aspecten Covid-19. Met de waarschuwing: ‘Accepteer dat je op onverwachte momenten een vergadering hebt.’ Nou, dat heb ik geweten. In de kerstvakantie zaten we in een huisje in Limburg en op een gegeven moment heb ik er een tweede huisje bij gehuurd omdat ik elke avond zat te vergaderen. Leden van de commissie maken vanwege corona zestigjarige werkweken. Er is telkens een berg nieuwe literatuur die we op waarde moeten schatten. Het

is een precair proces.”

Het besluit om AstraZeneca alleen nog aan zestigplussers te geven deed veel stof opwaaien

“Ook toen was er geen pijnloze keuze. Stoppen met AstraZeneca vertraagde de vaccinatiecampagne. Maar als we niet waren gestopt met prikken, was er wellicht een aantal jonge vrouwen overleden als gevolg van vaccinatie. Tot nu toe heb ik niet het idee dat we ook maar één keer hebben misgetast. De minister is een paar keer afgeweken van ons advies. Als hij dat niet had gedaan, hadden we minder problemen gehad.”

Hoe bedoelt u?

“Dan hadden we gewoon alle ouderen éérs gevaccineerd. Maar de Gezondheidsraad kreeg concurrentie van ziekenhuisbaas Ernst Kuipers en ic-voorzitter Diederik Gommers die op tv lobbyden voor een vervroegde vaccinatie van zorgpersoneel. Intrinsiek voelde ik toen de behoefte om te reageren, maar het was beter om dat niet te doen. Als lid van de Gezondheidsraad kun je niet alles zeggen. Soms had ik een tweet al half geschreven en dacht ik: toch maar niet.”

U begeeft zich graag op Twitter?

“Ik houd ervan om het dwarrelende debat wat richting te geven. In de discussie over kindervaccinatie – ik pleitte voor verplichte vaccinatie

‘Ik vind het ook leuk om iemand als Willem Engel op zijn nummer te zetten’

‘Als alle ouderen éérs waren geprikt, hadden we nu minder problemen’

